

Mozaik a főváros múltjából

Dohányzás a lóvasúton

A közúti vaspálya (vagyis lóvasúti) közlekedésről kiadott fővárosi szabályrendelet szerint a lóvasút kocsijait általában el kell különíteni dohányzók és nemdohányzók szakaszaira. Az osztatlan (egyetlen szakaszból) álló kocsikban is megengedték a dohányzást. Azt a dohányosok alaposan kihasználták. Ellene — különösen téli időben, amikor a kocsik zárt ablakokkal közlekedtek — igen sokan panaszkodtak. A főváros tanácsa ezért módosítást javasolt. A dohányzás általában legyen tilos, és csak az arra kijelölt szakaszokban legyen megengedve.

Az 1891. november 18-i közgyűlés tárgyalta a fővárosi tanács javaslatát. Egyesek ellenezték az általános tilalmat. Hiszen „a férfiak 92%-a dohányos, a hölgyek részére pedig a dohányzás nem alkalmatlan, amit a füstös kávéházak látogatása is bizonyít”. Akadt olyan felszólaló is, aki a közönség szabadságának helytelen korlátozását látta a tilalomban.

Mások viszont a dohányzás teljes eltiltását javasolták a lóvasúton. Ott „nemcsak szivaroznak, hanem öblös pipákból is ontják a füstöt, kénes gyufákat gyújtanak, a padlót bemocskolják.”

A közgyűlés túlnyomó többsége idegenkedett a túlzott dohányzástól, s elfogadta a tanács javaslatát.

A légszennyeződés elleni küzdelem kezdetei

Budapest világvárosi fejlődése során fokozatosan megjelentek vele járó növekedési nehézségek. Eleinte elsősorban a jó ivóvíz hiányát említették, majd az utak, utcák porát. Ezekhez járult a levegő érezhető szennyezettsége. Mint akkortájt rámutattak, „a víz-mizériához újabban füst-mizéria járul...”

A főváros 1889. október 16-i közgyűlésén felvetették a nagyvállalatok füstje által okozott károkat. Bekormozzák az épületeket, rontják a levegőt. Szomorúan állapították meg, hogy a legszebb új épületek falát mily hamar belepi és elcsúfítja a környező gyárak füstje-korma. Így pl. a főváros egyik büszkeségét, az új Operaházat a vele szembeni épület kéményének füstje pár év alatt már elcsúfította. A gőzmalmok az egész Lipótvárost elárasztják füsttel, szennyel. „Különösen a budai oldalon levő gőzmalom kéménye annyira füstöl,” — álla-

pitotta meg Tabódy József a polgármesterhez intézett interpellációjában — „hogyan az épületeket, üzleteket egészen ellepi a korom.”

A polgármester válasza elismerte, hogy „a főváros területén lévő gőzmalmok, gyárak és más iparvállalatok füstje a szomszédságra alkalmatlanságot és egészségi ártalmat okoz”. A főváros már 1876-ban elrendelte füstemésztő készülékek alkalmazását, de csekély eredménnyel, mert szerkezetük nem bizonyult megfelelőnek. Az újabb középítési szabályok már az alkalmas kazánokra és füstemésztő készülékekre is kitértek.

A Baross utca elnevezése

A főváros törvényhatósági bizottsága a VIII. kerületi Józsefvárosi kör folyamodványa alapján az 1891. áprilisában a fővárosi tanácstól, hogy a Stáció utcát és a külső Stáció utcát egységesen nevezzék el, mégpedig Baross Gábor akkori kereskedelemügyi miniszterről Baross utcának.

Az utcák, utak elnevezése 1870 óta tartozott a Fővárosi Közmunkák Tanácsa hatáskörébe. Báró Podmaniczky Frigyes alelnök felhívta a figyelmet, hogy a Közmunkatanács kezdettől fogva követelt elve szerint élőkről nem nevez el utcákat. (Egyedüli kivételként a Sugár út már Andrássy Gyula életében megkapta az Andrássy-út nevet, de csupán azért, mert ő volt az útvonal kialakításának kezdeményezője.) A Közmunkatanács el is vetette a főváros indítványát.

Budapest közgyűlése újból sürgette a Stáció utca nevének Baross utcára változtatását. Hivatkozott a miniszternek a főváros felvirágoztatása érdekében kifejtett nagy érdemeire (a zónatarifa, a kelettel való forgalom fejlesztése, a budapesti körvasút, nemzetközi marhavásár rendezése stb.). Éppen az időben, április 25-én nyújtotta át Baross miniszternek Ráth Károly főpolgármester a főváros díszpolgári oklevelét.

A miniszter azonban tudomást szerzett a főváros ezen újabb szándékáról, és Ráth főpolgármestertől kifejezetten kérte ilyen további lépések mellőzését.

Baross Gábor aránylag fiatalon halt meg, 44 éves korában, 1892 májusában. Halála után pár nappal már Baross utcára változott a Stáció utca neve.